IN 18.4.2024

Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta

MmV@eduskunta.fi

Asia: O 8/2023 vp Luonnonmarjojen kerääminen Suomessa tulevalla satokaudella

Asiakkaat edellyttävät kaupan valikoimalta vastuullisuutta, joten kaupalla on rooli marjanpoiminnan vastuullisuudesta käytävässä keskustelussa ja sitä koskevien ratkaisujen toteuttamisessa. Näemme, että lainsäädännön tulee varmistaa ihmisoikeuksien toteutuminen luonnonmarjojen poiminnassa. Yritysten vastuullisuustyö kuitenkin tukee lainsäädännön tavoitteiden toteutumista ja on siten arvokasta ja merkittävää.

Ministeriöiden toiminta luonnonmarjojen keräämisen sääntelyssä on ollut vaikeasti ennakoitavaa, mikä uhkaa luonnonmarjojen saatavuutta tulevalla satokaudella. Työ- ja elinkeinoministeriö tiedotti joulukuussa 2022, ettei kesäkuussa 2021 voimaantullut ns. marjalaki kokonaan poistanut epäilyjä ihmiskaupasta, minkä takia ministeriössä valmisteltiin lakimuutosta, joka olisi edellyttänyt ulkomaisilta poimijoilta työsuhteisuutta. Tammikuussa 2024 työ- ja elinkeinoministeriö kertoi tilanneensa ulkoisen selvityksen, joka arvioi luonnonmarjoja keräävien ulkomaalaisten aseman parantamisen ratkaisuvaihtojen taloudellisia vaikutuksia. Ulkoministeriö tiedotti kuitenkin 15.3.2024 keskeyttäneensä luonnonmarjanpoimijoiden Schengen-viisumihakemusten vastaanoton Thaimaassa, mikä tarkoittanee käytännössä sitä, että marja-alan yritysten on organisoitava marjojen kerääminen kokonaan uudella tavalla, mikäli ne haluavat tarjota tuotteitaan marjoja jalostavalle teollisuudelle ja niitä myyvälle päivittäistavarakaupalle. Ruotsissa marjojen poiminnassa on havaittu samoja ongelmia kuin Suomessakin, mutta siellä niihin on kyetty tarttumaan rakentavasti kehittämällä ja parantamalla menettelyjä vähitellen viranomaisten ja marja-alan yhteistyöllä. Suomessa marjat uhkaavat jäädä metsään ja kysyntään vastataan lisäämällä marjojen tuontia mm. Ruotsista.

Päivittäistavarakauppa ry (PTY) näki joulukuussa 2023, ettei lainsäädäntömuutoksilla ehdittäisi vaikuttamaan tilanteeseen tulevalla satokaudella, vaan ihmisoikeuksien toteutumista voitaisiin parhaiten tukea marjoja ostavien yritysten vastuullisuusyhteistyöllä. Kilpailu- ja kuluttajavirastolta (KKV) saamamme neuvonnan mukaan esimerkiksi sopimiseen luonnonmarjatuotteiden valikoimaanotolle asetettavista yhteisistä vastuullisuuden vähimmäisehdoista liittyisi todennäköisiä kilpailuvaikutuksia, joita KKV mahdollisesti selvittäisi tarkemmin. Tässä vaiheessa totesimme marjoja ostavien yritysten yhteisen etenemisen asiassa mahdottomaksi. PTY:n jäsenyritykset tekevät puhtaasti omat päätöksensä asiassa.

Näemme, että yritysten tulisi voida tehdä yhteiskunnallisesti tärkeissä asioissa vastuullisuuteen liittyvää yhteistyötä kilpailulain puitteissa ja KKV:lla tulisi olla asiasta selkeät suuntaviivat. EU:n lainsäädäntö kehittyy nopeasti ja kaupan on tunnettava toimitusketjunsa yhä paremmin ja osaltaan huolehdittava sen vastuullisuudesta (esim. metsäkatoasetus, säädös pakkatyön estämisestä sekä yritysvastuudirektiivi).

IN

18.4.2024

Luottamus luonnonmarjojen poimimisen vastuullisiin käytäntöihin tulee palauttaa lainsäädäntömuutoksilla. Koska lakimuutoksia ei saada tulevaa satokautta ajatellen riittävän nopeasti voimaan, viranomaisten tulee tehdä kaikki tarvittavat toimenpiteet kotimaisten marjojen saatavuuden turvaamiseksi varmistamalla viranomaismenettelyjen sujuvuus siten, että tarvittavat marjanpoimijat saadaan Suomeen turvallisesti. Tässä tilanteessa tulisikin selvittä mahdollisuudet viranomaisprosessien yksinkertaistamiseen ja varmistaa viranomaistoiminnan riittävä resursoiminen.

Kunnioittavasti

Päivittäistavarakauppa ry

Ilkka Nieminen

Vt. toimitusjohtaja